
Kyrkomötet
Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2009:3

Stiftsbidrag och kontinuitetsskogsbruk

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet motion 2009:7 av Karl-Gunnar Svensson om värdesäkring av stiftsbidrag och motion 2009:82 av Terence Hongslo om övergång till kontinuitetsskogsbruk.

Utskottet föreslår Kyrkomötet att avslå motion 2009:7. Motivet till förslaget är att Kyrkostyrelsens budgetarbete skulle försvåras om de inte fullt ut förfogar över hur intäkterna på bästa sätt ska användas.

Utskottet föreslår Kyrkomötet att avslå motion 2009:82. Motivet till förslaget är att stiftens har en god kompetens inom skogsområdet och att det därför är olämpligt att kyrkomötet fastställer detaljerade riktlinjer för hur skogsbruk ska bedrivas.

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag.....	3
Motion 2009:7 av Karl-Gunnar Svensson, Värdesäkring av stiftsbidrag	3
Motion 2009:82 av Terence Hongslo, Övergång till kontinuitetsskogsbruk	3
Yttrande från andra utskott	3
Bakgrund.....	3
Motion 2009:7 Värdesäkring av stiftsbidrag	3
Motion 2009:82 Övergång till kontinuitetsskogsbruk	4
Utskottets överväganden.....	6
Motion 2009:7.....	6
Motion 2009:82.....	6
Bilaga 1, Budgetutskottets yttrande 2009:1y.....	8

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

EE 2009:3

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:7.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:82.

Motionernas förslag

Motion 2009:7 av Karl-Gunnar Svensson, Värdesäkring av stiftsbidrag

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till ändring av hantering av stiftsbidrag så att det i kommande budgetar för nationell nivå årligen ges möjlighet till indexeringsvärdesäkring av den bidragsgivning som sker till stiftet.

Motion 2009:82 av Terence Hongslo, Övergång till kontinuitetsskogsbruk

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att uppmana stiftet att övergå till kontinuitetsskogsbruk.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att anslå medel för utbildning i kontinuitetsskogsbruk och trädmärkning.

Yttrande från andra utskott

Budgetutskottet har yttrat sig över motion 7 i *bilaga 1*, B 2009:1y.

Bakgrund

Eftersom båda motionerna behandlar frågor med koppling till stiftet har utskottet valt att behandla dem i samma betänkande.

Motion 2009:7 Värdesäkring av stiftsbidrag

Kyrkoordningen har tidigare innehållit en rad detaljbestämmelser om olika typer av bidrag från den nationella nivån till stiftet.

Kyrkomötet har på senare år tagit steg mot ett förenklat inomkyrkligt utjämningsystem. 2003 års kyrkomöte beslutade att förenkla utjämningsystemet genom att bl.a. sammanföra strukturbidraget med det generella stiftsbidraget (se KsSkr 2003:8 och EE 2003:1).

Vid 2006 års kyrkomöte beslutades, på förslag av Kyrkostyrelsen (KsSkr 2006:6), att avskaffa de sista detaljbestämmelserna genom att kyrkobyggnadsbidraget avskaffades till förmån för ett samlat "stiftsbidrag".

Enligt kyrkoordningen 44 kap. 16 § gäller nu att stiftet kan "få bidrag (stiftsbidrag) för sin verksamhet". Enligt samma paragraf framgår att Kyrkostyrelsen beslutar om de närmare bestämmelserna för stiftsbidraget.

Syftet med stiftsbidraget är att bidra till finansieringen av stiftets egen verksamhet, kostnader för främjandet av församlingslivet i stiftet och speciella församlingsverksamheter såsom kostnadskrävande arbeten på kyrkobyggnader, sjukhus- och fängelsekyrkor. Stiftsbidraget syftar även till att kompensera stift och församlingar på grund av stora avstånd och svagt befolkningsunderlag.

Stiftet har full frihet att själva bestämma om bidraget ska behållas hos stiftet eller fördelas vidare till församlingarna i stiftet.

Stiftsbidraget utgör en kostnadspost i den nationella nivåns budget. Den av Kyrkostyrelsen fastställda fördelningsmodellen för 2009 består av ett antal komponenter. Dessa är:

- Inkomstutjämnning med 50 procent av skillnaden mellan stiftets avgiftsunderlag och dess medelavgiftsunderlag multiplicerat med stiftens riksgenomsnittliga vägda avgiftssats.
- Grundbidrag på 9,15 mkr, lika för alla stift. Denna bidragsdel garanterar att även stift med sämre ekonomiska förutsättningar kan upprätthålla en stiftsorganisation.
- Främjandebidrag.
- Ytabidrag. Detta bidrag motsvarar i huvudsak de belopp som under 2003 fördelades som glesbygdsbidrag till församlingarna i respektive stift, uppsummerat på stiftsnivå. För 2009 görs en indexuppräknings efter konsumentprisindex (KPI) för berörda stift, denna indexuppräknings görs vart tredje år.
- Kyrkobyggnadsbidrag. Denna modell innebär att merparten, 80 procent, av dessa medel fördelas mellan stiftet i förhållande till hur många kvadratmeter byggyta kyrkor det finns i varje stift. En mindre del, 20 procent, av summan fördelas med hänsyn tagen till antal kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad i stiftet.
- Bidrag domkyrka utgår till Uppsala och Stockholm med 1 000 tkr resp. 300 tkr. Bidraget skall användas för gudstjänster av rikskaraktär.

Innan det slutliga stiftsbidraget räknas fram, minskas summan av bidragsdelarna ovan med det belopp i särskild utjämningsavgift som stiftet tillgodogör sig enligt 44 kap. 4 § kyrkoordningen.

Den särskilda utjämningsavgiften baseras på utdelningen från prästlönetillgångarna vilket innebär att kostnaden för stiftsbidraget ökar de år som prästlönetillgångarnas utdelning minskar och att kostnaden på motsvarande sätt sjunker där prästlönetillgångarnas utdelning ökar.

2009 års stiftsbidrag uppgår till 447 mkr före avdrag med 182 mkr i form av särskild utjämningsavgift. Totalt belastas därmed den nationella budgeten, netto, med 265 mkr för stiftsbidraget. I den föreslagna budgeten (KsSkr 2009:1) för nationell nivåns verksamhet 2010 föreslås ett stiftsbidrag på 449 mkr, med avdrag för särskild utjämningsavgift med 173 mkr, vilket resulterar i en nettokostnad för nationell nivå på 276 mkr.

Kyrkostyrelsen anger i sin skrivelse 2009:1 att det kommande år finns en risk för ökade kostnader för stiftsbidraget i det fall prästlönetillgångarnas skattefrihet upphör. Detta skulle i sådana fall innebära en ökad kostnad på cirka 60 mkr per år.

I kyrkostyrelsen skrivelse finns en beskrivning av stiftsbidragets utveckling enligt föreslagen rambudget till och med 2012.

Motion 2009:82 Övergång till kontinuitetsskogsbruk

Svenska kyrkans skogsmark ägs och förvaltas som prästlönefastigheter. Prästlönefastigheterna utgör en del av prästlönetillgångarna.

I 9 § i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan konstateras följande: "Prästlönefastigheter och prästlönefonder (prästlönetillgångar) har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Prästlönetillgångarna skall förvaltas av Svenska kyrkan såsom självständiga förmögenheter. Regeringen får besluta om tillsyn av förvaltningen."

I 46 kap. i kyrkoordningen finns kompletterande inomkyrkliga bestämmelser om prästlönetillgångarna. Enligt 2 § ska stiftet förvalta prästlönetillgångarna. Vidare anges i 3 § att prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgång-

arna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. Bakgrunden till nuvarande ordning beskrivs ingående i Svenska kyrkans utredningar 2007:1 *Prästlönetillgångarnas förvaltning*.

När det gäller prästlönefastigheter, dit skogsmark räknas, anger kyrkoordningen i 46 kap. 8 § att "Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna skall naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen beaktas i skälig omfattning". I kyrkoordnings-skrivelsen (CsSkr 1999:3 s. 2–429 f.) anges att det bör noteras att de krav som staten ställer på fastighetsägare i allmänhet i stor utsträckning torde sammanfalla med dem som kyrkoordningen ställer.

Inom ramen för utredningen om Prästlönetillgångarnas förvaltning genomfördes en utredning om "Effektiviteten i Svenska kyrkans skogsförvaltning". Utredningen utfördes av Skogforsk, Stiftelsen Skogsbrukets forskningsinstitut. Nedan citeras delar av utredningens sammanfattning (Svenska kyrkans utredningar 2007:1 s. 98 f):

För de flesta kostnadsslag har Svenska kyrkan likvärdiga kostnader som övrigt skogsbruk. Undantaget är gallringsavverkning i södra Sverige och administration där man har högre kostnader. De något högre kostnaderna motverkas av att kyrkan får bättre betalt för sitt leveransvirke än övrigt skogsbruk.

Svenska kyrkans skogar har, jämfört med andra markägare, hög genomsnittlig bonitet, högt utnyttjande av markens produktionsförmåga, högt virkesförråd samt relativt hög andel medelålders skog. Detta tyder på att man under en lång tid haft en god produktionsinriktad skogsskötsel och skogshushållning. Det goda skogstillståndet är en viktig resurs för en långsiktigt uthållig avkastning från skogsbruket.

Svenska kyrkans skogsförvaltning har lojala, motiverade och kompetenta medarbetare. Man har en geografisk distriktsorganisation med god lokal förankring i församlingarna.

De viktigaste svagheter är att nivån över stiftsjägmästare (egendomsnämnder m.m.) sällan lyckats formulera användbara mål och riktlinjer för fältorganisationen. Incitament för ständiga förbättringar och utveckling finns ej heller inbyggda i organisationen utan bygger helt på enskilda tjänstemäns initiativ. Dessutom medför den nuvarande situationen, där skogen förvaltas av varje stift, en fragmenterad organisation som inte har resurser för att bära specialistkompetens inom olika områden.

Vikten av en förbättrad organisation framstår än mer tydligt i ljuset av framtidens möjligheter, som framgår av analysen av den långsiktiga utvecklingspotentialen. För att snabbt tillgodogöra sig framsteg inom såväl teknik som skogsproduktion krävs en verksamhet som är organiserad för utveckling och ständiga förbättringar.

Mot bakgrund av bl.a. Skogforsk utredning föreslog utredaren en förändrad förvaltningsorganisation för prästlönetillgångarna. Kyrkostyrelsen har ännu inte lämnat något förslag till Kyrkomötet med anledning av utredningen.

Kyrkomötet beslutade år 2008 att uppdraga till Kyrkostyrelsen att till 2009 års kyrkomöte återkomma med förslag till bestämmelser i kyrkoordningen med syfte att prästlönetillgångarna ska ställas under tillsyn. Beslutet grundades på Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande (EE 2008:10) med anledning av Kyrkostyrel-

sens skrivelse (KsSkr 2008:5) i vilken rapporterades överväganden och åtgärder med anledning av Västerås stifts förvaltning av prästlönetillgångarna.

Kyrkostyrelsen har mot bakgrund av detta lämnat en skrivelse (KsSkr 2009:3) till årets kyrkomöte. Kyrkostyrelsen föreslår i skrivelsen att det införs kompletterande bestämmelser i 46 kap. kyrkoordningen. Nedan framgår förslag till tillägg till 3 § samt nya paragrafer 5 a till 5 d:

3 § 2 st Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

5 a § Kyrkostyrelsen har tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. I tillsynen ingår råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltningen.

5 b § Ett stift är skyldigt att på begäran av Kyrkostyrelsen tillhandahålla handlingar och annat material som rör förvaltningen, samt att ge Kyrkostyrelsen de upplysningar som behövs för tillsynen.

5 c § Om Kyrkostyrelsen i sin tillsyn uppmärksammar allvarliga brister i ett stifts förvaltning av prästlönetillgångarna, ska Kyrkostyrelsen genom en skrivelse till Kyrkomötet föreslå de åtgärder som föranleds av stiftets agerande. Till skrivelsen ska fogas ett yttrande från stiftet.

5 d § Kyrkostyrelsen ska minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftet för samråd om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Kyrkostyrelsen föreslår att bestämmelserna ska träda i kraft 1 januari 2010.

Utskottets överväganden

Motion 2009:7

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motionen.

Stiftsbidraget är en viktig finansieringskälla för stiftens verksamhet.

Precis som Budgetutskottet konstaterar i sitt yttrande 2009:1y kan Kyrkostyrelsen redan idag välja att värdesäkra stiftsbidraget. En ordning där stiftsbidraget obligatoriskt ska värdesäkras skulle innebära flera nackdelar. Den huvudsakliga invändningen är kopplad till att stiftsbidraget utgör en stor kostnad för den nationella nivån. En obligatorisk värdesäkring skulle därmed innebära att Kyrkostyrelsen blir bunden av en ”regelstyrd” kostnad. Kyrkostyrelsens budgetarbete skulle därmed försvåras då de inte fullt ut förfogar över hur intäkterna på bästa sätt ska användas. Ett principiellt problem är även att en värdesäkring av stiftsbidraget riskerar att skapa en uppfattning att nationell nivå har ett övergripande finansieringsansvar för stiftens verksamhet. En viktig utgångspunkt är här att varje stift, på samma sätt som församlingarna, är ansvarig för sin ekonomi.

Mot bakgrund av ovanstående yrkar utskottet avslag på motionen.

Motion 2009:82

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motionen.

Svenska kyrkan är genom förvaltningsansvaret för prästlönetillgångarna en av de större skogsförvaltarna i Sverige. I denna egenskap är det viktigt att kyrkans skogsbruk kännetecknas av god kunskap om både affärsmässiga och miljömässiga aspekter på verksamheten. En självklar utgångspunkt är även att skogsbruket ska bedrivas inom de ramar som anges i skogsvårdslagen.

Förvaltningen av skogen sker av stiftens. Inom ramen för stiftens egendomsförvaltning sker löpande bevakning av bl.a. den forskning som sker inom området. Här är det viktigt att uppmärksamma att skogsmarken har olika förutsättningar beroende bl.a. på fastighetens storlek men även var i landet den är belägen. Utskottet noterar även att Skogforsk i sin utredning *Effektiviteten i Svenska kyrkans skogsförvaltning* konstaterar att kyrkan har ett ”högt utnyttjande av markens produktionsförmåga”.

Utskottet har stor respekt för den skogskompetens som finns hos stiftens. Det vore enligt utskottet olämpligt att kyrkomötet fastställer detaljerade riktlinjer för hur skogsbruk ska bedrivas. De lokala förutsättningarna måste beaktas och även det faktum att forskningen från tid till annan kan förändra synen på vad som är rationellt skogsbruk. Mot bakgrund av ovanstående yrkar utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2009

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Stig Eriksson, ordförande

Anders Granberg, sekreterare

Beslutande: Stig Eriksson, ordförande, Ann-Marie Hallin, Leif Nilsson, Ingrid Karlsson, Sigvard Olsson, Nils Furtenbach, Ingvar Eriksson, Jan Nilsson, Kerstin Larsson, Sten Persson, Christer Mohlin, Peter Bernövall, Kurt Hedman, Runar Patriksson och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Johansson, Ragnar Bergsten, Ann-Sofie Nelstrand, Tommy Persson, Karin Rönnberg, Anders Björkman, Vera Skoglund, Eva-Maria Munck, Bo Hanson och Alve Svensson.

Biskop Tony Guldbrandzén har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Budgetutskottets yttrande 2009:1y

Värdesäkring av stiftsbidrag

Till Ekonomi- och egendomsutskottet

Budgetutskottets yttrande över motion/skrivelse 2009:7.

Enligt Kyrkomötets arbetsordning ska Budgetutskottets yttrande inhämtas i ärenden av betydelse för den nationella nivåns verksamhetsinriktning. Det innebär att Budgetutskottet yttrar sig över de konsekvenser som ett förslag medför, antingen direkt – genom nya strategier eller arbetsuppgifter för den nationella nivån, eller indirekt – genom krav på nya resurser eller omfördelning av resurser.

En värdesäkring av stiftsbidragen motsvarande två procent skulle innebära en årlig merkostnad för den nationella nivån med cirka nio miljoner kronor. Ökningen är så stor att den inte kan rymmas inom de föreslagna planeringsramarna utan att begränsa möjligheterna att bedriva annan verksamhet så som föreslagits.

Budgetutskottet menar att det inte är rimligt att genom denna typ av reglering värdesäkra en enskild budgetpost i den nationella nivåns budget. Utskottet konstaterar vidare att Kyrkostyrelsen redan idag har möjlighet att ta hänsyn till kostnadsutvecklingen när nivån fastställs.

Det är därför Budgetutskottets mening att motionen avslås.

Uppsala den 23 september 2009

På Budgetutskottets vägnar

Marianne Kronberg, ordförande

Hans Josefsson, sekreterare

Beslutande: Marianne Kronberg, ordförande, Kenneth Åberg, Monica Lago, Lars Starkerud, Birger Wernersson, Kjerstin Sörngård Thulin, Sven Esplund, Thomas Jönsson, Stefan Jonäng, Mats Lindblad, Ulla Samuelsson, Ulla Dahlberg, Bertil Persson, Gustav Thorstensson och Ingemar Karlén.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mats Johansson Flygg, Uhlf Skoglund, Bengt Säberg, Bengt P Gustafsson, Marianne Berglund, Erik Sjöstrand, Marie Wojdkow, John Sund, Bengt Kristiansson, Soili Brunberg och Torbjörn Lindahl.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.